

LITERATUUR

van den Bergh, L.M.J., W.G.Gerritse, W.H.A.Ketting, P.G.M.J. Keij en F.Kuyk
Vogels van de Grote Rivieren 1979

Cramp, S. *The Birds of the Western Palearctic, volume V* 1988

van Dijk, A.J., B.L.J. van Os, *Vogels van Drenthe* 1982

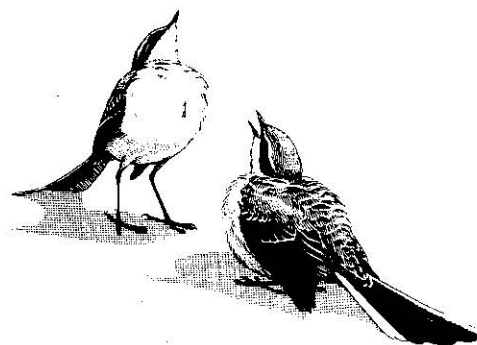
Husting, M.F.H., R.G.M.Kwak, P.F.M.Opdam en M.J.S.J.Reijnen
Vogelinventarisatie, Natuurbeheer in Nederland 3, 1985

Jonkers, D.A., R.A.Kole, J.Taapken *Vogels tussen Vecht en Eem* 1987

Ruitenbeek, W., K.J.J.Scharringa, P.J.Zomerdijs *De Broedvogels van Noord Holland* 1990

SOVON *Atlas van de Nederlandse Broedvogels* 1987

Visbeen, F. *De Gierzwaluw* jrg 26 (1988), nr 1

IN MEMORIAM A.N.SWART. OVERLEDEN OP 26 MAART 1990, 77 JAAR OUD

door zijn leerling Peter Meijer

Het blijkt dat ik het had kunnen weten. Op 4 januari van dit jaar schreef hij mij: "Momenteel ligt mijn vogelhobby praktisch stil. Ik kan beslist niet langer dan 1 1/2 uur van huis. M'n vogeldagboeken heb ik ook beëindigd na precies 43 jaar; 14 dikke tot zeer dikke schriften volgeschreven. Zo kan het nu wel, dacht ik".

Een Nesciaans slot. Misschien ligt daarin het geheim, waarom mijn leermeester en ik zoveel tochten samen hebben gemaakt. Ik begon mijn vogelhobby op 31 oktober 1964 in het Amsterdamse Bos. Bien van Drooge had mij verteld dat ik bij de tribune een excursieleider zou aantreffen. Dat was Swart. Voor de ingang van de tribune naar de Bosbaan stond hij al te wachten. Zoals nog vele malen zou gebeuren. Hij was er altijd even eerder en had dan al een paar soorten meer op zijn daglijstje. In die dagen waren er een paar groepen, o.a. de groep Pahlsson en de groep Swart. De groep Swart bestond uit de heren Brokke, Garrelfs, de Kruijff, Luijendijk, Hans Verhoeven en ik. Op onze "buiten-excursies" in Groot-Amsterdam kwamen daar nog de heren Bleekendaal, Bonten en Arie Breidenbach bij.

Tijdens de excursie werd elke soort opgeschreven in een klein agendaatje van een vorig jaar met een klein potloodje. Niet alleen de soort, het aantal, maar ook de bijzonderheden over het gedrag en met name over de roep en de zang kwamen er in. Afwijkende geluiden werden nauwkeurig geregistreerd in de letters die de klank moesten weergeven en in de hoogte van de tonen. Bij twijfel pakte hij zijn stemvork en luisterde met zijn absoluut gehoor, of het roepje wel die toonhoogte had die hij zich herinnerde. Hij was fantastisch thuis in de geluiden van de vogels. Thuis gekomen werkte hij de tocht uit. De excursie kreeg een nummer, de metgezellen en het weer werden vermeld en daarna de soorten met de bijzonderheden.

Voor een nieuwe soort was hij altijd in. Ik kreeg die tic van hem mee, lang voordat het DBA door Gerald gestimuleerd werd. Ook records behalen, was zijn ideaal. Zonder die records was het vogels kijken een wat mindere bezigheid. Zij houden voor mij de moed er in, zei hij nogal eens. En dus legde

hij lijsten aan. Eindeloze lijstjes van elk gebied waar hij kwam: Bosplan, de Diemerzeedijk, de bosjes rond de Krijgsman te Muiden, de Oosterbegraafplaats en Zorgvlied, boven zijn huis, zijn werk aan de Westerdoksdijk, en zo voort. Elk jaar proberen of hij een soort nog weer een dag eerder kon zien of horen, of juist later. Hij heeft het de samenstellers van de Avifauna van Nederland na Tekke niet in dank afgenomen dat deze die fenologische gegevens niet meer registreerden.

Een speciale hobby van hem waren eilanden. Hij verzamelde er postzegels van en maakte lijstjes met onder andere vogels en vlinders. Zijn bijzondere aandacht ging uit naar Marken. Swart wist precies welke soorten er gezien waren. Hij had de 43ste publicatie van de Club van Zuiderzeewaarnemers geschreven over "De Broedvogels van Marken". Op 27 april 1968 gingen Rens Bonte, Swart en ik naar Marken. Gewoonte getrouw startten wij vanaf de parkeerplaats en liepen de dijk een eindje terug in de richting van het vaste land. Rens zag een vogel. Hij determineerde: Fazant, en liep verder. Niets bijzonders. Swart keek en was niet 100% zeker van zijn determinatie. Vele anderen zouden net als Rens doorgelopen zijn. Zo niet Swart. Want de Fazant zou een nieuwe soort voor Marken zijn en daarom moest er 100% zekerheid zijn. Samen met Swart liepen wij in de richting waar de vogel moest zitten en wij vonden een Griel.

Swart moest altijd voor 100% zeker zijn, anders kwam de soort niet op zijn daglijst. Toen ik in 1980/81 een archief aanlegde per soort, wilde ik van de soorten die ik in Nederland had gezien ook het nummer noteren van Limosa, waarin de beoordeling was geaccepteerd. De soort: Kleine Klapekster. Datum: 2 november 1968 in Huizen. Ik kon deze waarneming niet terugvinden en ik belde Swart. Swart zorgde er altijd voor dat bijzonderheden gemeld werden. Daarover hoefde niemand van zijn groep zich te bekommeren. Deze waarneming had hij niet gemeld, omdat hij dacht dat de soort niet aanvaard zou worden. Hij schreef mij op 21 april 1981: "Het volgende staat er in mijn dagboek: Kleine Klapekster op de Meentgronden achter de Chemische Fabriek Naarden. Zat op paaltjes in weiland. Dacht eerst aan Tapuit en zei dit ook (afstand 200 á 250 m). (Zie aantekeningen Kleine Klapekster van 24-8-'68 te Middenmeer). Was dus klein. Toen hij van het paaltje op de grond vloog, zag ik de duidelijke vleugelspiegel. Onmiddellijk dacht ik aan de Kleine Klapekster van Middenmeer. Rechthoekige vlucht, geen opvallend lange staart. Door de grote afstand geen details van het voorhoofd." Hij schrijft verder: "Door het ontbreken van de gegevens over het voorhoofd, wordt de waarneming nooit officieel erkend. Maar desondanks kunnen wij beide wel overtuigd zijn van een juiste (hetzij vrij zwakke) determinatie. Als ik de vogel van Middenmeer niet had gezien, had ik het zeker niet aangedurfd."

Zijn wetenschappelijke instelling komt hier mede naar voren.

In het Mededelingenblad zijn ook de resultaten van de inventarisaties van de Schinkelpolder terug te vinden. Hij leerde mij de karteringsmethode te gebruiken. Ook de Diemerzeedijk werd bijgehouden. Hij verfoeide de ondragelijke stank van de vuilnisstortplaats en vooral de chemiestortplaats tegenover dat mooie Akkerswade, waar hij eens Woudaapjes had gezien.

Er valt nog veel meer over deze unieke amateur ornitholoog te schrijven. Hij heeft diverse malen een bijdrage geleverd in de vorm van een artikel voor het Mededelingenblad, voor Limosa en Natura. Hij zal voortleven in die vluchtige momenten dat Gerald, Ed, Jowie of anderen met elkaar praten over hetgeen hij ons geleerd heeft. Het spijt mij dat ik hem nooit de Lachstern heb kunnen laten zien. Het was een wenssoort. Maar door zijn verhuizing naar Emmen en het voortschrijden van zijn leeftijd is het er niet meer van gekomen.

De laatste vogelsoort die hij herkende, zong even voor zijn dood. Een Merel. Hij noemde hem, maar schreef hem dus niet meer op. Hij had zijn dagboeken afgesloten. Met zijn familie, wat kennissen en een aantal vogelvrienden hebben wij hem naar zijn laatste rustplaats begeleid. Wij genoten van de Tjiftjaffen die al volop zongen. Wij hoopten op een Fitis, hoewel dat geen record zou zijn.

Voor Swart geen nieuwe lente, waarin het hem nauwelijks mogelijk zou zijn te genieten van de natuur. Zijn plek wordt overgenomen door allen die van hem geleerd hebben, in het bijzonder zijn kleinzoon Koen van Dijken.

Zijn vrouw, Bep, en zijn kinderen en kleinkinderen wensen wij veel sterkte toe. Hopelijk zullen onze herinneringen het verlies wat beter kunnen dragen.

Lijst van artikelen en publicaties geschreven door A.N.Swart

In Natura, uitgave van de KNNV

- 1953 In het Oosterpark; Natura 1953, p 62
 1956 Bij een Kuifmezenest; Natura 1956, p 22-23
 1958 Broedvogels van Marken; Natura 1958, p 174-175
 1960 Zwemmende duiven; Natura 1960, p 174
 1965 Nogmaals kwarteljaar 1964; Natura 1965, p 174
 1966 Zingt de Merel vroeg in het jaar? Natura 1966, p 140

In Limosa, uitgave van de NOU

- 1959 Een gemengd broedpaar van Britse en Continentale Gele Kwikstaarten te Amsterdam in 1959; Limosa 32e jrg, nr 4, p 228-229
 1965 De Broedvogels van Marken, III; Limosa 38e jrg, nr 1/2, p 67-76
 1966 Plotselinge dood van een Pieper; Limosa 39e jrg, p 145

In het Mededelingenblad, uitgave van de Vogelwerkgroep van het Amsterdamse Bos

- 1963 Het Markenonderzoek; 1e jrg, nr 2
 1963 Het Meerkoetenpraatje; 1e jrg, nr 2
 1963 Het belang van het maken van een soortenlijstje per tocht; 1e jrg, nr 3
 1963 Begraafplaats Buitenveldert; 1e jrg, nr 4
 1966 Waterral, april/mei 1966 in het Oeverland van het Nieuwe Meer; 4e jrg, nr 2
 1966 Inventarisatie Schinkelpolder 1966; 4e jrg, nr 3
 1967 Inventarisatie Schinkelpolder 1967; 5e jrg, nr 3/4
 1968 Vogels van Zeeburg en Diemerzeedijk; 6e jrg, nr 2, bijlage
 1968 Het vaststellen van de toonhoogte van vogelgeluiden met behulp van een stemvork; 6e jrg, nr 3/4
 1968 Kleine wetenswaardigheden over Goudvinken, Barmstijzen en Bonte Strandlopers; 6e jrg, nr 4/4
 1968 Kleine wetenswaardigheden: doppen en dooiers; 6e jrg, nr 3/4
 1969 De huidige toestand van de Diemerzeedijk; 7e jrg, nr 4
 1972 De zang van enkele Sylvia's; 10e jrg, nr 2
 1973 Het imitatievermogen van de Spreeuw; 11e jrg, nr 2
 1977 De zang van de Noordse Nachtegaal, 25 mei 1977, Diemerzeedijk; 15e jrg, nr 2
 1978 Het imitatievermogen van de Gekraagde Roodstaart; 16e jrg, nr 3

Met dank aan Ruud Vlek

Pestvogels

In het Flevopark (Amsterdam-Oost) vertoeven sinds 9 november zeventien pestvogels. Volgens de Zweedse ornitholoog Swardson is er een invasie te verwachten van deze zeer fraaie, doch ook zeldzame vogels.

Ik zou graag willen, dat ieder, die deze vogels ziet, dit even per briefkaart aan mijn adres, Afrikanerplein 28, meldt. De vogel is bruingrijs van kleur met rode en witte plekken. Op vleugels en staarteinde fel gele strepen.

Hij heeft een kuif en bezit de grootte van een spreeuw. De roep is een zachte triller, die ongeveer klinkt als 'sirlrl'. De vogels zitten meest bij besheesters. Zij broeden in de noordpoolcirkel.

Ik heb graag een gedetailleerde omschrijving van plaats, aantal, voedsel en uiterlijk.

A. N. SWART,
 Afrikanerplein 28,
 Amsterdam-Oost.